

Brú mór, brú beag

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh le vóta tapa lámh in airde: an gcuirfidh brú beag nó brú mór liathróid níos faide síos an halla? Mínigh cad is brú ann le comharthaí láimhe amháin. Ansin glacann péirí sealanna ar dhá lána urláir atá marcáilte le téip: an liathróid bhog nó an carr bréagáin céanna, an pointe tosaigh céanna. Tugann siad brú beag amháin agus ansin brú mór amháin, agus marcálann siad an áit a stadann sé gach uair, fad a fhógraíonn na breathnóirí cé acu a chuaigh níos faide. Fág marcanna stad an léirithe le feiceáil ionas go mbeidh an rang ar fad in ann díriú orthu agus iad a chur i gcomparáid. Ansin déan léiriú mall soiléir amháin. Tarraingíonn na páistí an dá bhrú ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe, ag taispeáint gur chuaigh an brú mór níos faide. Críochnaigh le plé ó bhéal chun ciall a bhaint as.

Cuspóirí foghlama

- Rolláil liathróid nó carr le brú beag agus le brú mór agus féach cé acu a théann níos faide
- Abair gur féidir le brú níos mó rud a chur níos faide

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

Roimh an gclog, marcáil dhá lána soiléire 3–4 m ar an urlár le téip chumhdaithe agus brúigh na deasca siar ionas nach mbeidh cosa ar bith sa bhealach ar cheachtar den dá chosán. Cuir liathróid bhog nó carr bréagáin amháin agus dhá mharcóir stad (málaí pónairí nó píosaí téipe) ag gach lána. Is leor carr bréagáin má phreabann na liathróidí. Bíodh tobán réidh agat chun gach rud a chur ar ais ina áit ag an deireadh.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
liathróid bhog nó carr bréagáin	2	rang	seomra ranga	liathróid leadóige nó carr beag déanta as rolla cairtchláir
téip chumhdaithe do na lánaí urláir agus do na línte tosaigh	1	rang	seomra ranga	línte cailce ar urlár crua, nó rópaí scipeála fada leagtha amach go díreach
mála pónairí nó píosa téipe chun na pointí stad a mharcáil	4	rang	seomra ranga	bróg, pionna éadaigh, nó nóta greamaitheach ar an urlár
Leathanach sa Dialann Imscrúdaithe	1	dalta	leagan inphriontáilte a chuirtear ar fáil	bileog bhán A4 le haghaidh líníocht shimplí
criáin thiubha	1	dalta	seomra ranga	pinn luaidhe daite

Pointe sábháilteachta

Ná rolláil ach feadh an lána atá marcáilte le téip agus ar shiúl ó chosa na bpáistí. Gan aon chaitheamh. Stop an spraoi má bhíonn lána plódaithe nó má sheasann duine ar bith isteach sa chosán. Baineann duine fásta an téip chumhdaithe den urlár ag am glantacháin.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Coinnigh éadrom é agus fan amach ón urlár go fóill. Seas san áit a bhfeicfidh gach duine thú agus cuir an cheist leis an dá lámh: buille beag bídeach méire don bhrú beag, luascadh níos mó den lámh don bhrú mór. Ná díriú ar an mbratach ar an gclár ach mar rud le buille faoi thuairim a thabhairt faoi; is ar an lána urláir níos déanaí a dhéanfar an fhíorchomparáid. Comhair na lámha do gach buille faoi thuairim ionas go mbraitheann gach páiste go n-éistear leis; ní bhíonn buille faoi thuairim riamh mícheart.
- **Cad a cheapann tú?:** Coinnigh an clár beagnach folamh. Abair agus taispeáin: bogann brú rud éigin uait (na lámha amach romhat); bíonn brú beag séimh (buille beag bídeach); bíonn brú mór láidir (brú níos mó). Iarr ar na páistí an dá cheann a thaispeáint lena lámha. Cuir stop le caint faoi dhath nó faoi mhéid an bhréagáin; coinnigh an fócas ar chomh láidir is a bhrúimid.
- **Brúigh feadh an lána:** Léirigh timthriall beo amháin ar dtús: déan iontas, tabhair buille faoi thuairim, rolláil bheag le barr méire agus marcáil, rolláil mhór leis an dá lámh ón bpointe tosaigh céanna agus marcáil, ansin tabhair faoi deara gur chuaigh an brú mór níos faide. Roinn an rang ar an dá lána ina bpéirí a ghlacann sealanna: brú beag amháin agus brú mór amháin ag gach duine, agus ansin malartaíonn siad. Fanann na breathnóirí socair in aice leis an lána agus glacann siad páirt i do ghlaoch: beag nó mór, cé acu marc is faide ar shiúl. Fág an dá mharc léirithe ar lána amháin.
- **Cé acu a chuaigh níos faide?:** Tabhair gach duine chuig an lána a bhfuil an dá mharc stad air fós. Díriú ar gach marc agus coinnigh an plé go hiomlán ó bhéal: cár stad an brú beag, cár stad an brú mór, cé acu is faide ar shiúl? Mura raibh an bua ag brú mór péire níos luaithe, fiafraigh an raibh an brú níos mó i ndáiríre, agus ansin déan an dá rolláil arís go cúramach le péire amháin ionas go bhfeicfidh an rang difríocht shoiléir.
- **Iarracht shoiléir amháin eile:** Múch an scáileán; fan ar an urlár féin. Déan an dá rolláil go mall thú féin nó le péire muiníneach amháin: brú beag agus marcáil, fad a deir an rang 'brú beag' i gcogar; brú mór agus marcáil, fad a deir siad 'brú mór' i gcogar; ansin díríonn gach duine ar an marc is faide ar shiúl. Abair an toradh le chéile leis an rang: is féidir le brú níos mó rud a chur níos faide.
- **Tarraing an rud a chonaic tú:** Tabhair amach leathanach na Dialainne Imscrúdaithe sa rang. Tarraingíonn gach páiste toradh an ranga (an brú beag níos giorra, an brú mór níos faide), cibé acu a bhrúigh siad nó a bhreathnaigh siad. Tabhair tús abairtí os ard: chuaigh mo bhrú beag... chuaigh mo bhrú mór... chuaigh an brú mór níos faide. Mol líníochtaí a thaispeánann an brú beag agus an brú mór go soiléir, seachas obair ealaíne néata.
- **Plé chun ciall a bhaint as:** Ciorcal cainte ó bhéal don rang ar fad, gan scríbhneoireacht. Tosaigh leis an gceist 'Ar chuaigh an brú mór níos faide?', ansin athluaigh: is féidir le brú níos mó rud a chur níos faide. Tabhair sampla tapa de chic peileadóir mar bhrú mór leis an gcos. Má luann duine dath nó snas, fill ar an bpointe seo: an carr céanna, an pointe tosaigh céanna; níor athraigh ach an brú. Iarr ar bheirt pháistí a gcuid líníochtaí a ardú agus díriú ar an rolláil is faide.

Cad ba cheart a fheiceáil

Ar urlár mín, ba cheart don rolláil leis an mbrú mór dul thar mharc an bhrú bhig go soiléir. Tabharfaidh formhór na naíonán faoi deara gur chuaigh an brú mór níos faide agus déarfadh siad é. Má bhíonn an dá phointe stad cosúil lena chéile, bhí an brú beag fós rólaidir. Léirigh buille níos séimhe fós le barr méire agus marcáil arís ionas go mbeidh an difríocht follasach roimh an líníocht.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- **Ceapann roinnt páistí gurb é dath, méid nó snas na liathróide nó an chairr a chuireann i bhfad é.** Dírig arís ar an dá mharc ar an lán céanna: an bréagán céanna, an pointe tosaigh céanna; níor athraigh ach an brú. Fiafraigh cé acu marc is faide ar shiúl agus athluaigh gur féidir le brú níos mó rud a chur níos faide.
- **Tugann páiste dhá bhrú atá thart ar an neart céanna, mar sin tá an dá mharc stad cosúil lena chéile agus socraíonn sé nach bhfuil tábhacht le méid an bhrú.** Léirigh buille beag níos séimhe fós taobh le brú mór atá i bhfad níos láidre, ón líne tosaigh chéanna. Iarr ar an rang 'brú beag' agus 'brú mór' a chogarnach de réir mar a chuirtear gach marc síos, ionas go bhfeictear an difríocht agus go n-ainmnítear í.

Dífereáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Cuir an páiste i bpéire le páiste muiníneach a bheidh ag brú, agus é féin ag cur na marcóirí síos, nó coinneigh sa chiorcal breathnóirí é ag fógairt 'brú beag' nó 'brú mór' in éineacht leat. • Ag am na líníochta, dírig ar an dá mharc stad ranga in éineacht leo ar dtús ionas go gcóipeálfadh siad an brú beag níos giorra agus an brú mór níos faide ar leathanach na Dialainne Imscrúdaithe.	• Tar éis a seal, fiafraigh díobh cé acu marc is faide ar shiúl agus iarr orthu díriú air sula dtosaíonn an chéad phéire eile. • Le linn an phlé chun ciall a bhaint as, iarr orthu a líníocht a ardú agus díriú ar an rolláil is faide.	• Cuireann na páistí a chríochnaíonn go tapa iad féin leis an líníocht mar an duine atá ag brú, nó peileadóir ag tabhairt cic mhóir, fós ar an leathanach céanna sa Dialann Imscrúdaithe. • Iarr orthu brú beag agus brú mór a thaispeáint don rang lena lámha agus a rá cé acu a chuaigh níos faide.

Nasc traschuraclaim

Déan nasc le bualadh agus ciceáil sa Chorpoideachas: is brú mór leis an gcos é cic láidir peileadóra a chuireann an liathróid i bhfad.

